

Zitting 1975-1976

13 630

Wijziging van de inkomstenbelasting en van de loonbelasting in het kader van het belastingplan 1976

Nr. 5

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 14 november 1975

Naar aanleiding van de opmerking van de vaste Commissie voor Financiën waarin zij haar teleurstelling uitspreekt over het late tijdstip van indiening van de tot het zgn. dekkingsplan behorende wetsontwerpen, delen de ondergetekenden mede dat zij betreuren dat de wetsontwerpen dit jaar niet, zoals gebruikelijk, op Prinsjesdag of althans in de week van Prinsjesdag konden worden ingediend. De eerste ondergetekende heeft op Prinsjesdag bij de aanbidding van de miljoenennota er reeds op gewezen dat aan de beleidsvoornemens onder moeilijke omstandigheden vorm moest worden gegeven. De wens om dat te doen aan de hand van de meest recente gegevens was er de oorzaak van dat de stukken niet voldoende tijdig ter beschikking waren. Bij dezelfde gelegenheid heeft hij over die gang van zaken ook gevoelens van spijt tot uitdrukking gebracht.

Aan het verlangen van de commissie met betrekking tot het tijdstip waarop haar leden kennis kunnen nemen van de memories van antwoord inzake de tot het belastingplan behorende wetsontwerpen, hebben de ondergetekenden zo veel in hun vermogen lag voldaan. Zij zijn er echter niet in geslaagd al die memories reeds op 11 november in te dienen.

Het dekkingsplan

De leden behorende tot de fractie van de P.v.d.A., die in grote trekken met de voorstellen konden instemmen, twijfelen aan de juistheid van de inzake de motorrijtuigenbelasting gedane voorstellen. De ondergetekenden mogen op deze plaats wel volstaan met te verwijzen naar de memorie van antwoord op het desbetreffende wetsontwerp (13 632).

Op de vraag van deze leden hoe de regering denkt te handelen indien in het voorjaar mocht blijken, dat de stand van de conjunctuur tot een verdere stimulering van de economie aanleiding zou kunnen geven, kunnen de ondergetekenden op dit moment geen concreet antwoord geven. Voor het voeren van een adequaat stimuleringsbeleid is immers niet alleen de (macro-economische) stand van de conjunctuur van belang, maar ook en vooral de ontwikkeling in de afzonderlijke sectoren en bedrijfstakken. Daarnaast spelen uiteraard bij het eventueel entameren van nieuwe stimuleringsprogramma's problemen van financieringstechnische aard een rol. Het kan thans uiteraard nog niet worden voorzien, hoe deze problemen – bij een eventueel tegenvallende conjunctuurherstel – in het voorjaar zullen liggen. Wat betreft

de vraag over de huidige inzichten inzake de ontwikkeling van de Nederlandse economie in het eerste en tweede halfjaar van 1976 merken de ondergetekenden op, dat op dit moment nog niet zodanige nieuwe gegevens beschikbaar zijn, dat de visie op 1976 gewijzigd zou moeten worden.

Met betrekking tot de door de aan het woord zijnde leden gemaakte opmerkingen over het door de Commissie van Economische Deskundigen van de SER uitgebrachte rapport verwijzen de ondergetekenden naar hun beschouwingen over dat rapport, opgenomen in de memorie van antwoord inzake wetsontwerp tot wijziging van de omzetbelasting (13 634).

De leden van de fractie van de K.V.P. – die hun eindoordeel over de belastingvoorstellen nog voorbehouden – en de leden van de fracties van de A.R.P., de C.H.U. en de S.G.P. brengen eveneens het zojuist genoemde rapport ter sprake. Deze leden zij eveneens verwezen naar de memorie van antwoord betreffende de omzetbelasting. Naar aanleiding van de op meerdere plaatsen in het voorlopig verslag gestelde vraag naar de betekenis van het woord «beperking» van de uitgavenstijging in 1976, willen de ondergetekenden er op wijzen, dat een kwalificatie van deze aard slechts mogelijk is tegen de achtergrond van bestaande moeilijkheden, mogelijkheden en wenselijkheden. Naar hun oordeel kan in de huidige omstandigheden voor 1976, ondanks de op zichzelf gezien aanmerkelijke uitgavenstijging, inderdaad gesproken worden van een beperking van die stijging, omdat – zoals blijkt uit tabel 4.5 van de miljoenennota 1976 – met betrekking tot de uitgaven beleidsherzieningen zijn aangebracht tot een bedrag van 1,3 mld. (ca. 2 % van de totale relevante uitgaven in 1976). Tevens moet worden bedacht, dat hoewel de geraamde reële groei van de uitgaven in 1976 even hoog is als in 1975, deze voor het grootste deel het gevolg is van de sterke stijging van de zgn. overdrachtsuitgaven. Dit wordt in de miljoenennota 1976 nader toegelicht (zie blz. 57 t/m 59). De uitgaven bestemd voor het Rijk zelf zullen in 1976 naar verwachting in volume «slechts» met 2 % toenemen. De leden van de K.V.P.-fractie kunnen in zoverre met het belastingplan instemmen dat verscheidene indirecte belastingen, met name ook de omzetbelasting er in betrokken zijn, hetgeen overeenstemt met hun inzichten over de aandelen van directe en indirecte belastingen in de totale belastingdruk. Wel betreunden zij dat de verhoging van met name de omzetbelasting wordt voorgesteld op een moment waarop het kostprijsverhogende karakter ervan eigenlijk ongewenst zou zijn. Onder verwijzing naar hun beschouwingen in de memorie van antwoord inzake wetsontwerp 13 634 merken de ondergetekenden naar aanleiding daarvan op – en zij haken daarbij in op een opmerking van de zijde van de P.v.d.A. – dat de bezwaren welke veelal inherent zijn aan een verhoging van de omzetbelasting bij de huidige stand van de conjunctuur naar verhouding klein zijn. Het risico dat de verhoging meer prijsverhogingen zal uitlokken dan noodzakelijk is, is thans immers geringer dan in andere conjunctuurfases. Overigens dient te worden bedacht dat een verzwaring van de inkomsten- en loonbelasting evenmin zonder bezwaren is.

De leden van de V.V.D.-fractie vragen aandacht voor de opmerkingen van V.V.D.-zijde ten aanzien van de noodzaak tot de beperking van de stijging van uitgaven en belastingen. In dit verband vestigden zij nog eens de aandacht op de beschouwingen van prof. dr. Th. Stevers. Ten aanzien van deze opmerkingen willen de ondergetekenden allereerst vaststellen dat de gedachte van Stevers als zodanig door de ondergetekenden niet wordt afgewezen. Ook de Regering erkent de noodzaak tot een heroriëntering ten aanzien van het oorspronkelijk geplande uitbreidingstempo van de collectieve sector. Vandaar ook dat zij zich voor 1977 en volgende jaren ten doel stellen de uitbreiding van het relatieve aandeel van de collectieve sector in het nationale inkomen tot 1 % per jaar te beperken. De ondergetekenden willen niet verhelen dat een dergelijke aanpassing in veel opzichten een pijnlijk en moeilijk proces zal zijn. Enerzijds moet worden gewezen op de wensen die bestaan ten aanzien van het peil van de collectieve voorzieningen. Anderzijds bestaat er de noodzaak deze ombuigingen zorgvuldig voor te bereiden ten einde abrupte en voor de betrokkenen pijnlijke verstoringen in de collectieve voorzieningen te voorkomen. Vandaar dat de ondergetekenden niet

kunnen meegaan met de omvang van de door de V.V.D.-fractie voorgestelde aanpassingen, noch met hun voorstel deze ombuigingen reeds in 1976 te doen ingaan. Aangezien de eerste ondergetekende tijdens de algemene financiële beschouwingen uitgebreid is ingegaan op de opmerkingen van prof. dr. Th. Stevers in dit verband, achten de ondergetekenden zich ontslagen van de plicht om hier nog verder in te gaan op diens beschouwingen.

Op de vragen van de leden hier aan het woord in hoeverre het mogelijk is met fiscale middelen een rechtvaardiger inkomensverdeling na te streven, verwijzen de ondergetekenden korthedshalve naar de daaromtrent in de Interimnota Inkomensbeleid (zitting 1974-1975, nr. 13 399) opgenomen beschouwingen.

Daar ook de ondergetekenden zich steeds ten volle bewust zijn geweest van het feit dat zij een omvangrijk belastingplan moesten presenteren, verwachten zij niet dat de bevolking de gevolgen van dit plan zonder moeite zal verwerken, ook al zijn daarin inkomenspolitieke elementen ingebouwd. Anderzijds rekenen zij wel op een zodanige realistische opstelling tegenover hun plannen dat deze hun normale functie in het financieel-economisch bestel zullen kunnen vervullen.

De in het voorlopig verslag gemaakte opmerkingen over de verdeling van de bewijslast bevatten de suggestie als zou de motivering van het onderhavige wetsontwerp de voorgestelde wijziging in de belastingtarieven niet kunnen dragen. De ondergetekenden wijzen deze suggestie van de hand. Zij vestigen er in dit verband de aandacht op dat het fiscale beleid zo goed mogelijk dient te worden ingepast in het totale kabinetsbeleid en dat verschillen in inzicht omtrent dit laatste onvermijdelijk zullen leiden tot verschillen in waardering van het fiscale beleid.

In antwoord op vragen van de leden van de A.R.-fractie of niet reeds in 1976 sterker zou moeten worden ingespeeld op de beleidsombuigingen voor 1977 en volgende jaren merken de ondergetekenden op, dat dit op zo korte termijn niet mogelijk is. Bovendien moet dit ook niet wenselijk worden geacht, omdat daardoor op korte termijn een te grote discontinuïteit en onzekerheid in de uitvoering van vele overheidstaken zou ontstaan.

De leden van de fractie van de C.H.U. – en verderop in het voorlopig verslag de leden van de fracties van de S.G.P. en van de V.V.D. – vragen naar de voortgang van de door prof. Hofstra ter hand genomen studie over de invloed van de inflatie op de belastingheffing. Ook uit deze leden wensen betreffende de inhoud, de indeling en de afronding van de studie. De leden van deze fracties willen met name enkele inflatiecompenserende noodverbanden aanleggen en de studie met voorrang op deze noodverbanden richten.

De ondergetekenden zijn er, met prof. Hofstra, ten volle van overtuigd dat de voortgang van de studie maximaal moet zijn. Gegeven de moeilijkheidsgraad en de omvang van de gestelde problematiek kan dit echter niet in een tijdschema worden geconcretiseerd.

Zij zullen voorts niet aarzelen om besluiten te nemen indien de studie heeft duidelijk gemaakt dat maatregelen moeten en kunnen worden genomen. Alvorens evenwel op onderdelen conclusies kunnen worden getrokken moet wel overeenstemming bestaan over de algemene lijnen van de te kiezen oplossingen, zowel wat betreft de theoretische als de praktische kanten ervan. De studie is intussen nog niet zover gevorderd, en dat mag gezien de aard van de materie ook geen verbazing wekken, dat deze algemene lijnen reeds kunnen worden getrokken.

De ondergetekenden vestigen er de aandacht op dat gelijksoortige studies in het buitenland evenzeer veel tijd vergden en nog niet tot overeenstemming op het fiscale terrein hebben kunnen leiden.

Het losmaken van deelontwerpen uit het geheel van de studie zou ten aanzien van die onderwerpen inderdaad het voordeel hebben van de snelle beslissingsvoorbereiding, doch de ondergetekenden zijn van mening dat hier toe pas kan worden besloten nadat althans voor de verschillende soorten inkomens een bevredigend grondpatroon is gevonden. Zou zuik een grondpatroon niet eerst worden opgesteld, dan zou de studie leiden tot verbrokkelde en daardoor onsamenvangende maatregelen.

De ondergetekenden zijn er zich van bewust dat het fiscale wetgevende apparaat belast is met een veelheid van werkzaamheden welke niet of althans niet uitsluitend gericht zijn op de structuur van onze belastingheffing. Dat wil evenwel niet zeggen dat structurele problemen uit de weg worden gegaan. Het is echter onmogelijk deze al tegelijk aan te vatten.

De leden van de fractie van de C.H.U. memoreren de studie over het verschijnsel belastingvlucht. Zij veronderstellen dat daarmee weinig voortgang is gemaakt en vragen naar het tijdstip waarop het onderzoek naar de belastingvlucht in de sfeer van de vennootschapsbelasting kan worden afgesloten.

De ondergetekenden willen bij hun antwoord volstaan met te herinneren aan een passage uit de Handelingen van de Tweede Kamer. Bij de behandeling van het dekkingsplan 1975 heeft de tweede ondergetekende over de studie opgemerkt: «Het rapport over de belastingvlucht in de sfeer van de vennootschappen, zoals ook bij de behandeling van hoofdstuk IXB in 1974 is meegedeeld, is begin 1974 afgesloten. Het bevat geen studie over de vraag naar de omvang van het onderzochte verschijnsel, maar vooral een kwalitatieve beschrijving van voorkomende constructies . . . In verband daarmee en vooral gelet op de openlijke uiteenzetting daarin over de toe te passen constructies, zal aan dit rapport geen verdere verspreiding worden gegeven. (blz. 1566). Wat betreft de studie over de afwenteling van belastingen zij medegedeeld dat het onderzoek, dat in 1970 door stafleden van de Erasmusuniversiteit is aangevangen, in zijn laatste fase is gekomen en naar verwachting eind 1975/begin 1976 zal worden afgesloten. In antwoord op een vraag van de C.H.U.-fractie wordt in onderstaande tabel een vergelijkend overzicht gegeven van de gemiddelde druk van de inkomstenbelasting in 1975 in Nederland, Engeland, West-Duitsland en België voor een gehuwde met twee kinderen met uitsluitend arbeidsinkomsten alleen door de man verdiend. Zoals ook opgemerkt op blz. 71 van de Interimnota Inkomensbeleid dient men zich bij internationale tariefsvergelijking bewust te zijn van een aantal beperkingen als gevolg van o.a. fluctuaties van de wisselkoersen. Ook dient men zich de vraag te stellen in hoeverre de sociale zekerheid uit de algemene middelen wordt gefinancierd.

Belastbaar inkomen	I.B. als % van het belastbaar inkomen			
	Nederland ¹	Engeland	W.-Duitsland ²	België ³
20 000	12,5	21,3	14,6	17,1
30 000	19,1	25,2	17,1	23,4
40 000	25,1	28,9	20,0	27,9
50 000	30,2	33,2	23,2	31,1
60 000	34,8	37,3	26,0	33,7
80 000	41,6	44,0	30,5	37,9

¹ Conjunctureel tarief.

² In West-Duitsland is de kinderaftrek vervangen door een belastingvrije kinderbijslag van DM 600 voor het eerste kind en DM 840 voor het tweede kind.

³ Exclusief maximaal 6% van het belastingbedrag gemeentelijke belasting op inkomen.

Naar aanleiding van desbetreffende verzoeken – zowel van deze leden als (onder «De structuur van het tarief; de inflatiecorrectie») van de leden van de fracties van de K.V.P. en A.R.P. – is een bijlage bij deze memorie door middel van grafische voorstellingen een overzicht verstrekt van de ontwikkeling van het gemiddelde tarief gedurende de laatste 10 jaren voor een gehuwde man zonder kinderen. Ter wille van de overzichtelijkheid is het aantal jaren waarvoor curven van de gemiddelde belastingdruk zijn ingetekend, beperkt tot vier (1967, 1972, 1973 en 1976), en is de grafische voorstelling beperkt tot inkomens van f 0 tot f 80 000, olopende met f 2 000. De suggestie van de leden van de fractie van de C.H.U., dat de argumentatie van de ondergeteken-

den voor de voorgestelde verhoging van de assurantiebelasting zou worden gevonden in het gemiddelde Europese niveau, moet naar de mening van de ondergetekenden op een misverstand berusten. In de memorie van toelichting is immers vermeld dat het desbetreffende wetsontwerp deel uitmaakt van het geheel van dekkingsmaatregelen. Toen in het kader van de dekkingsproblematiek ook de assurantiebelasting in de beschouwing werd betrokken, bleek dat er, in Europees verband gezien, ruimte was voor een tariefverhoging. Aan de voorgestelde accijnsverhoging ligt een dergelijke redenering ten grondslag. Het lag namelijk in het kader van de dekkingsbehoefte voor de hand de accijnzen mede in het belastingplan te betrekken, toen de internationale ontwikkelingen ruimte deden ontstaan voor een verhoging.

De leden van de C.H.U.-fractie vragen hoe de belastingdruk zich in de jaren 1977 en 1978 structureel op basis van de thans voorgelegde plannen zal ontwikkelen. Daarbij gaan deze leden er ten onrechte van uit dat in de in tabel 4.6 van de miljoenennota gepresenteerde cijfers het bedrag van 500 mln. is verwerkt, dat onderaan blz. 41 van de miljoenennota is genoemd. Het aldaar genoemde bedrag houdt geen opwaartse bijstelling van de meerjarenramingen in, maar betreft het bedrag waarmee een gedeelte van de in tabel 4.4 gepresenteerde tegenvallers wordt opgevangen, hetgeen voor 600 mln. in 1976 plaatsvindt.

Overigens merken de ondergetekenden op dat door het voornemen van de Regering voor de jaren na 1976 de 1%-norm te hanteren, de meerjarenramingen zullen moeten worden herzien. De over de belastingdrukstijging in de komende jaren vermelde cijfers zullen daardoor uiteraard verandering ondergaan. Het is in verband met het vorenstaande duidelijk dat de vraag van de C.H.U.-fractieleden in hoeverre de structurele belastingdrukontwikkeling in 1977 en 1978, mede in samenhang met drukverzwaring via de verhoging van de aardgasrijzen, overeenkomt met de aan dit kabinetsbeleid ten grondslag liggende uitgangspunten van de christen-democraten, thans niet cijfermatig kan worden beantwoord.

Wat betreft de samenhang tussen het onderhavige wetsontwerp en het ontwerp dat o.m. gericht is op een bestendiging van de tijdelijke verlaging, moge worden verwezen naar de memorie van antwoord inzake het laatstbedoelde wetsontwerp (13 631).

Van een keuze van vaste bedragen welke aan de geldontwaarding worden aangepast – de hier aan het woord zijnde leden stellen daarover een vraag – is in feite geen sprake nu de aan te passen bedragen in de wet zijn aangewezen. De inflatiecorrectie en de daarmee in verband staande aanpassingen worden om in de memorie van toelichting vermelde redenen dit jaar weliswaar bij wet geregeld, doch tot op belangrijke hoogte volgens de voorschriften die gelden voor de doorvoering van een bij beschikking tot 80% beperkte correctie. Daarnaast zijn slechts verhoogd de reiskostenaftrek voor de eerste 10 km, en het maximum van de oudedagsreserve.

De motieven voor deze laatstbedoelde verhogingen zijn uiteengezet in de memorie van toelichting. De ondergetekenden zien geen aanleiding tot zelfstandige verhoging van andere vaste bedragen over te gaan. Gezien het feit dat de ondergetekenden nog steeds achter hun argumenten tegen het christendemocratisch initiatief-wetsontwerp staan, antwoorden zij – zoals in de memorie van antwoord inzake wetsontwerp 13 361 nader is gemotiveerd – ontkennend op de vraag of het kabinet de verlaging van de vennootschapsbelasting voor 1976 zal continueren.

Naar aanleiding van een vraag van deze leden geven de ondergetekenden in onderstaande tabel een overzicht van het niveau van de via de begroting verleende lastenverlichtingen welke in 1975 en 1976 specifiek voor het bedrijfsleven in zijn algemeenheid gelden. Hierbij is het begrip bedrijfsleven zodanig opgevat, dat daaronder zowel de vennootschapsbelastingplichtigen als de zelfstandigen vallen. De getroffen lastenverlichtingen zijn gerangschikt naar gelang het structurele dan wel tijdelijke maatregelen betreffen.

Overigens zij er de aandacht op gevestigd dat ook andere maatregelen een lastenverlichtend effect hebben. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan de verruiming van de fiscale oudedagsreserve.

I. Structurele maatregelen

	1975	1976 (in mln. gulden)
<i>In de sfeer van de vennootschapsbelasting</i>		
– Faciliteiten t.b.v. de schaeepvaart	– 25	– 30
– Investeringsaftrek voor bedrijfsgebouwen	– 390	– 420
– Investeringsaftrek voor outillage	– 350	– 420
<i>In de sfeer van de vermogensbelasting</i>		
– Vrijstelling voor maximaal f 50 000 bedrijfsvermogen	– 35	– 35
– Voorgestelde verhoging van bovengenoemde grens tot f 90 000	–	– 15
<i>In de sfeer van de inkomstenbelasting</i>		
– Voorgestelde verruiming van de fiscale oudedagsreserve, verbetering van de urennorm meewerkende echtgenote/echtgenoot, verruiming vrijstelling bij staking onderneming en verruiming middeling	– 5	– 80
Totaal van I	– 805	– 1000

II. Tijdelijke maatregelen

	1975	1976
<i>In de sfeer van de vennootschapsbelasting</i>		
– Verhoging investeringaftrek voor bedrijfsgebouwen tot 2x 12%	– 120	– 105
– Verhoging van de vervroegde afschrijvingen op bedrijfsgebouwen (buiten de Randstad) van 2x 16 2/3 naar 2x 25%	– 65	– 145
– Naar voren halen van de vervroegde afschrijvingen	– 150	– 300
– Wijziging «carry-back»-regeling	p.m.	p.m.
<i>In de sfeer van de inkomstenbelasting</i>		
– Tijdelijke zelfstandigenaftrek voor kleinere zelfstandigen	– 150	– 170
<i>In de sfeer van de uitgaven</i>		
– Rijksbijdrage in het Algemeen Werkloosheidsfonds en het Algemeen Kinderbijslagfonds	– 900	– 1312
Totaal van II	– 1385	– 2032
III. Totaal van I en II	– 2190	– 3032

Het opgestelde overzicht draagt uiteraard een enigszins arbitrair karakter. Tegemoetkomingen aan specifieke sectoren van het bedrijfsleven, zoals bijvoorbeeld maatregelen ten behoeve van het midden- en kleinbedrijf (begrepen in het zgn. 3,5 miljardprogramma van november 1974) zijn in het overzicht niet opgenomen. Voorts zijn de algemene lastenverlichtingen c.q. lastenverzwaringen buiten beschouwing gelaten, hoewel die uiteraard ook op de zelfstandigen van toepassing zijn.

De leden van de C.H.U.-fractie doen voorts het verzoek in tabel 2 van de memorie van toelichting op wetsontwerp 13 630 de mutaties ook in % van het belastbaar inkomen te vermelden. In onderstaande tabel zijn de procentuele mutaties tussen haakjes opgenomen.

Belastbaar inkomen	Belasting voor gehuwden zonder kinderen volgens		Mutatie ten gevolge van			Totaal
	tarief 1976 zonder maatregelen	voorgesteld tarief 1976	20% beperking inflatiecorrectie	verhoging tariefpercentages	handhaving tariefschijven	
1	2	3	4	5	6	7
f 10 000	f 307	f 339	f 32(0,32)	f —(—)	f —(—)	f 32(0,32)
15 000	1 468	1 545	42(0,28)	35(0,23)	—(—)	77(0,51)
20 000	2 718	2 845	42(0,21)	85(0,43)	—(—)	127(0,64)
30 000	5 825	6 119	109(0,36)	185(0,62)	—(—)	294(0,98)
40 000	9 950	10 415	180(0,45)	285(0,71)	—(—)	465(1,16)
80 000	32 724	33 808	331(0,41)	685(0,86)	68(0,09)	1 084(1,36)
120 000	59 016	60 842	445(0,37)	1 085(0,90)	296(0,25)	1 826(1,52)

Op de beschouwingen inzake de beperking van de uitgavenstijgingen, welke de leden van de fractie van D.S.'70 houden, is hiervoren reeds ingegaan. Op de vragen vanuit deze fractie in hoeverre het nog noodzakelijk is met fiscale middelen een rechtvaardiger inkomensverdeling na te streven verwijzen de ondergetekenden korthedshalve naar de daaromtrent in de Interimnota Inkomensbeleid (zitting 1974-1975, nr. 13 399) opgenomen beschouwingen welke op blz. 73 van de nota in de conclusie uitmonden dat zij zich voorstellen in het van jaar tot jaar te voeren fiscale beleid een plaats in te ruimen voor inkomenspolitieke elementen. Daar de Kamer dezer dagen de nota in een openbare commissievergadering zal behandelen lijkt het zinvoller deze vragen, welke in feite betrekking hebben op de waardering van de primaire inkomensverdeling ook in dat kader in bespreking te brengen.

In antwoord op een ter zake gestelde vraag van de leden van de C.P.N.-fractie inzake aanvaarding door het parlement van wetsontwerp 13 630 en verwerping van wetsontwerp 13 631 delen de ondergetekenden het volgende mede. Er van uitgaande dat het modale belastbaar inkomen in 1976 ongeveer f 20 700 bedraagt, leidt het niet verlengen van de tijdelijke belastingverlaging voor 1976 volgens wetsontwerp 13 631 voor het modale werknemersgezin met twee kinderen tot de volgende wijzigingen:

	wel verlengen	niet verlengen
Belastbaar inkomen	f 20 700	f 20 700
Belasting	2 519	2 686
Belastbaar inkomen minus belasting	f 18 181	f 18 014

De relatieve achteruitgang van het belastbaar inkomen minus belasting zou derhalve 0,92% bedragen.

In antwoord op een vraag van de leden van de C.P.N.-fractie is tabel 1 van de memorie van toelichting op wetsontwerp 13 630 hieronder uitgewerkt voor een gehuwde met twee kinderen zonder recht op kinderbijslag.

Belastbaar inkomen 1975	Belasting voor gehuwden met twee kinderen volgens tarief 1975	IB-druk 1975 in % belast- baar inkomen	Belastbaar inkomen 1976 na 10,3% stijging	Belasting volgens tarief 1976 zonder inflatiecor- rectie	IB-druk 1976 in % belast- baar inkomen	Belasting volgens tarief 1976 zonder maatregelen, d.w.z. met vol- ledige inflatie- correctie	IB-druk 1976 in % belastbaar inkomen
1	2	3	4	5	6	7	8
f 11 827	f 263	2,2	f 13 046	f 507	3,9	f 295	2,2
16 360	1 313	8,0	18 046	1 734	9,6	1 453	8,0
20 893	2 446	11,7	23 046	3 078	13,4	2 703	11,7
29 960	5 253	17,5	33 046	6 456	19,5	5 802	17,5
39 026	8 984	23,0	43 046	10 954	25,5	9 922	23,0
75 291	29 622	39,3	83 046	34 508	41,6	32 687	39,3
111 555	53 453	47,9	123 046	61 381	49,9	58 976	47,9

Voor de uitwerking van tabel 2 van de memorie van toelichting voor een gehuwde met twee kinderen wordt verwezen naar het antwoord op vraag 90a (antwoorden op vragen van de vaste Commissie voor Financiën, 13 600, nr. 3). Er zij op gewezen dat in het desbetreffende antwoord de kolomaanduiding van de tabel een storende fout bevat. De aanduiding boven de tweede en derde kolom dient te worden vervangen door «Belasting voor gehuwden met twee kinderen volgens».

De ondergetekenden laten de opmerking van de leden van de S.G.P.-fractie dat de toelichtingen op de wetsontwerpen wel erg sober zijn gehouden, voor rekening van deze leden. Zo wijzen zij de gedachte af, dat de feitelijke argumenten, die de noodzaak van een wijziging in de Wet op de motorrijtuigenbelasting moeten aantonen, ontbreken. In de toelichting op wetsontwerp 13 630 is immers vermeld dat de omvang van het te dekken bedrag aanleiding vormde naast de inkomstenbelasting en de omzetbelasting ook kleinere belastingen in de wijzigingsvoorstellen te betrekken. De motorrijtuigenbelasting kwam daarvoor in aanmerking, aangezien de tarieven van deze belasting sinds 16 januari 1970 niet zijn aangepast. Een verdere opsomming van argumenten, o.a. met betrekking tot de voorgestelde progressie, is vermeld in de toelichting op wetsontwerp 13 632. Ook ten aanzien van de overige wijzigingsvoorstellen wordt de zakelijke argumentatie in de specifieke wetsontwerpen verder uitgewerkt.

De ondergetekenden hebben voorts kennis genomen van de beschouwingen van de hier aan het woord zijnde leden over de beginselen welke ten grondslag liggen aan het op verantwoorde wijze laten doorklinken van het beroep dat de overheid doet op de solidariteit van de burgers. In dit verband mag de positieve waardering welke de eerste ondergetekende in een interview tot uitdrukking bracht voor de verschuiving van de individuele verantwoordelijkheid naar de collectieve, niet worden uitgelegd als een negatie van de persoonlijke verantwoordelijkheid van de mens voor zijn eigen daden. Het ging hem om de erkenning dat datgene waarvoor wij als gemeenschap collectief verantwoordelijk zijn, ook onder die verantwoordelijkheid wordt gebracht en niet alleen aan het individu wordt overgelaten.

De leden van de S.G.P.-fractie vragen de eerste ondergetekende hoe hij het kabinetsstreven naar belastingverlaging kan rijmen met het feit dat voor 1976 een 6 mld. hogere belastingopbrengst wordt geraamd. Het kabinet streeft naar een matiging van de collectieve lastenstijging en niet naar lastenverlaging in die zin dat de opbrengst van de belastingen in procenten van het nationaal inkomen moet dalen of zelfs in absolute zin teruglopen. Vandaar dat een toeneming van de belastingopbrengsten alleen al voor zover deze het gevolg is van de groei van het nationaal inkomen, hiermee zeer wel te rijmen is.

Ten aanzien van de vraag van S.G.P.-zijde of het kabinet wel voldoende actief is in het verlenen van exportfaciliteiten willen de ondergetekenden gaar-

ne wijzen op de beduidende verbeteringen welke op het terrein van de exportcredietverzekering in overleg met het Centraal Orgaan voor de Economische Betrekkingen met het Buitenland, zijn aangebracht.

Van dezelfde zijde wordt gevraagd of de onderbesteding niet voor het grootste deel wordt veroorzaakt door het achterwege blijven van de investeringen. De ondergetekenden merken hier op dat, zoals in de miljoenennota 1976 (blz. 13) is uiteengezet, rond 1971 zich een trendbreuk heeft voorgedaan in de ontwikkeling van de binnenlandse bestedingen welke mede voor rekening komt van de grootste bestedingscategorie, de consumptieve bestedingen. Ook de ontwikkeling van de investeringen heeft een terugval te zien gegeven. Met name bij de investeringen in woningen is deze teruggang sterk geweest, maar ook zijn de bedrijfsinvesteringen in vaste activa gedaald. Voor deze ontwikkeling zijn zowel conjuncturele als structurele factoren verantwoordelijk en beide groepen van factoren beïnvloeden eveneens het ondernemersklimaat.

De suggestie van S.G.P.-zijde dat het kabinet het oor meer te luisteren zou leggen bij de vakbeweging dan bij de ondernemers, wijzen de ondergetekenden van de hand.

Van de zijde van de fractie van de S.G.P. werd voorts opgemerkt dat, ten einde uit de moeilijkheden te komen, de beperking van de groei van de collectieve sector veel groter zou moeten zijn dan door de Regering thans is voorgenomen. Bij de beantwoording van deze vraag moeten verschillende overwegingen in beschouwing worden genomen. In de eerste plaats moet er op worden gewezen, dat het beleidsvoornemen van de Regering reeds een uitgavenombuiging voor de jaren 1977 tot en met 1980 inhoudt van 9 à 10 mld. gulden. In de tweede plaats moet worden gewezen op de gewenste ontwikkeling van de collectieve sector op de middellange termijn ten einde een evenwichtige ontwikkeling van onze samenleving te bevorderen. De collectieve sector is daarin niet ondergeschikt aan de private sector; er zal een evenwichtige verhouding in stand moeten worden gehouden, hetgeen naar de mening van de ondergetekenden moet inhouden, dat het aandeel van de collectieve sector in het nationale inkomen, zij het minder dan in de aanvankelijke beleidsvoornemens lag opgesloten, in de komende jaren toch enigszins zal moeten groeien. Van de beperking van de groei van de collectieve sector welke in het beleid van de Regering is begrepen mag bij een trendmatige groei van het nationale inkomen met 3,75% per jaar een belangrijke bijdrage aan de verbetering van de structurele werkgelegenheidssituatie worden verwacht. Wat ten slotte betreft hetgeen de hier aan het woord zijnde leden naar voren brengen over het verband tussen de belastingmoraal en de hoogte van de belastingdruk, uitmondende in de conclusie dat met name de onderhoudssector van de bouwnijverheid hier de aandacht verdient, mogen de ondergetekenden verwijzen naar hetgeen ter zake is opgemerkt in de memorie van antwoord inzake wetsontwerp 13 634.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de G.P.V.-fractie delen de ondergetekenden mede dat de mogelijkheid van een procentueel gelijke of een met het inkomen oplopende verhoging van de tariefpercentages reeds bij een eerste verkenning van de verschillende alternatieven reeds is verworpen vanwege de consequenties welke dat zou hebben voor het marginale toptarief. In de memorie van toelichting zijn derhalve slechts de beide alternatieven opgenomen welke daadwerkelijk in de afweging zijn betrokken.

De structuur van het tarief; de inflatiecorrectie

Aan het verzoek van de leden behorende tot de fracties van de K.V.P. en de A.R.P. om grafische voorstellingen te verstrekken over de ontwikkeling van de tariefstructuur wordt, zoals hiervoren reeds is gebleken, voldaan door middel van het bij deze memorie voegen van een bijlage. Zoals hierna nog zal worden uiteengezet hebben overwegingen aangaande de samenhang tussen belastingdruk en geldontwaarding geleid tot de mening van ondergetekenden dat mede gezien de voorliggende budgettaire situatie de inflatiecorrectie over de gehele linie slechts voor 80% kon worden doorgevoerd.

In antwoord op vragen dienaangaande vanuit de K.V.P.-fractie kunnen de ondergetekenden dan ook beamen dat de noodzaak voor aanpassing van het tarief van loon- en inkomstenbelasting aan de optredende geldontwaarding voor de hoger belaste tariefschijven niet minder sterk is dan voor de lager belaste schijven.

De hier aan het woord zijnde leden projecteren het voorstel tot verhoging van de tariefpercentages tegen de opmerkingen in de Interimnota Inkomensbeleid gewijd aan afwenteling. De ondergetekenden zijn er zich van bewust dat gegeven de reeds bestaande tarieven – de marges zijn zeer gering geworden – grote behoedzaamheid geboden is bij verhogingen daarvan, mede in verband met bepaalde afwentelingseffecten. Dit kan echter niet impliceren een volledig afwijzen van iedere verhoging, ook als daartoe budgettaire noodzaak bestaat. De interimnota gaat stellig niet zo ver. De ondergetekenden bestrijden dan ook dat hun voorstel niet zou rijmen met de inhoud van die nota. Dit geldt ook voor de verhoging van het toptarief. Ten tijde van het uitbrengen van de nota was er aanleiding een verhoging om inkomenspolitieke redenen van dit tarief vooralsnog achterwege te laten.

Nu budgettaire overwegingen leiden tot verhoging van de tariefpercentages dient naar het oordeel van de ondergetekenden ook het toptarief daarbij te worden betrokken. Gelijk deze leden, getuige hun vraagstelling, reeds onderkend hebben, dient het voorstel om de inflatiecorrectie niet toe te passen op de lengte van de tariefschijven welke met 58 % of meer worden belast, echter geplaatst te worden in het kader van de verdere bijdrage, welke vanuit het tarief van de loon- en inkomstenbelasting moest worden verkregen. Mede met inachtneming van de algemene beleidsdoelstelling een rechtvaardiger verdeling van inkomens te bevorderen, is daartoe het onderhavige voorstel gedaan. Op deze plaats zij wellicht ten overvloede opgemerkt dat dit voorstel inhoudt dat de inflatiecorrectie voor 80 % wordt toegepast op de lengte van alle tariefschijven welke lager worden belast dan 58 %. Dit betekent uiteraard voor inkomens welke marginaal worden belast met tarieven van 58 % en hoger, dat zij ten volle delen in dit deel van de inflatiecorrectie. Voor wat betreft het samenvatten in één wetsontwerp van de voorstellen welke betrekking hebben op het structurele tarief van de loon- en inkomstenbelasting, moet in de eerste plaats worden gewezen op het feit dat reeds een tweetal tariefvoorstellen aanhangig is gemaakt, doordat in een afzonderlijk wetsvoorstel de tijdelijke verlaging van het tarief wordt geregeld. Splitsing van het voorstel inzake het structurele tarief zou dus gedwongen hebben tot vier afzonderlijke tariefontwerpen. De ondergetekenden kunnen dan ook niet inzien dat daarmee de duidelijkheid gediend zou zijn geweest.

De leden van de fractie van de V.V.D. vragen naar een verdediging van het voorgestelde tarief van de loon- en inkomstenbelasting op de voet van de beschouwingen van dr. K. van der Heeden met een beroep uitsluitend op het draagkrachtbeginsel. Hun zij medegedeeld dat in de beschouwingen van Van der Heeden en in de exercitie welke door de eerste ondergetekende is gemaakt voor het tarief van de loon- en inkomstenbelasting 1974 alleen is gesproken in een orde van grootte. In een nadere uiteenzetting van Van der Heeden in het Weekblad voor Fiscaal Recht van 23 januari 1975 is dan ook gesteld: «Het met behulp van een inkomenselasticiteit van het grensnut ad - 1 berekende tarief komt het inkomstenbelastingtarief 1974 enigszins nabij. Het berekende tarief zal ook wel in de buurt liggen van vele andere, onderling sterk verwante inkomstenbelastingtarieven die wij hebben gekend».

Het nu voorgestelde tarief past in een soortgelijk vergelijkingskader.

Zoals ook blijkt uit het antwoord op vraag 94, gesteld ter voorbereiding van de algemene politieke en financiële beschouwingen van oktober jl. levert verhoging van het tarief van de hoogste schijf met een punt op jaarbasis een bate op van 20 mln.

De leden van de fractie van de C.H.U. willen worden geïnformeerd waarom het belastingplan in de eerste plaats noopt tot een beperking van de inflatiecorrectie tot 80 %. In dit verband herinneren de ondergetekenden er aan dat de mogelijkheid om de inflatiecorrectie met 20 % te beperken in de

wet is opgenomen om te voorkomen dat het optreden van geldontwaarding een reële derving aan belastingopbrengsten met zich zou meebrengen. In de situatie waarin een omvangrijk belastingplan moet worden opgesteld, moet het naar hun oordeel als vanzelfsprekend worden beschouwd dat allereerst een beperking van de inflatiecorrectie in de beschouwingen wordt betrokken.

Een aanpassing van de accijnzen heeft geen geringere prioriteit, maar is wel moeilijker te verwezenlijken. Hiertoe dient immers in overleg te worden getreden met de Beneluxpartners. De uitkomsten van zulk een overleg zijn uiteraard niet steeds aanstonds voorzienbaar. Toen bleek dat het overleg een zodanig verloop had dat de ondergetekenden in de omstandigheid verkeerden wijziging van enkele accijnstarieven voor te kunnen stellen, konden de beoogde budgettaire gevolgen daarvan niet zonder meer in het belastingplan worden verwerkt, daar dit gevolgen had voor de bevoegdheid een beperking van de inflatiecorrectie bij beschikking tot stand te brengen. Anderzijds was het overleg over de accijnstarieven met een duidelijk budgettair oogmerk gevoerd en zou het aan dat oogmerk afbreuk doen wanneer het positieve resultaat van het overleg in budgettaire zin zou worden geneutraliseerd door het niet beperken van de inflatiecorrectie. De omstandigheid onder ogen ziende dat de budgettaire situatie dwong tot doorvoering van zowel de mogelijk geworden verhoging van de accijnstarieven als tot beperking van de inflatiecorrectie, achtten de ondergetekenden het gezien de wetshistorie juist de voorgenomen beperking van de inflatiecorrectie in het onderhavige wetsvoorstel op te nemen.

De ondergetekenden kunnen dus instemmen met de gedachten dat voor een beperking van de inflatiecorrectie bij beschikking de rechtsgrond zou ontbreken. Zij menen echter dat voor de voorgestelde wettelijke maatregelen de motivering in bovenstaande uiteenzetting is gegeven. Op de vraag waarom de verkorting van tariefschijven juist aanvangt bij de 58 %-schijf, herinneren de ondergetekenden eraan dat tegen elkaar is afgewogen een verdere beperking van de inflatiecorrectie en een verhoging van de tariefpercentages. Op basis van de daarbij gehanteerde uitgangspunten heeft deze afweging tot de conclusie geleid, dat de laagste inkomens geen invloed zouden mogen ondervinden van de verhoging van de tariefpercentages. Voor de betrekkelijk dicht daarboven gelegen inkomens zal dit uiteraard wel het geval zijn, daarentegen blijven zij volledig in het genot van de 80 % inflatiecorrectie. Voor hogere inkomens ten slotte, zo was de conclusie van bovenstaande afweging, zou een olopemde korting op de inflatiecorrectie mogelijk zijn. Met name dit laatste onderscheid heeft geleid tot een inkorting vanaf de tariefschijf die belast wordt met 58 %. Die inkorting namelijk doet zich voor gehuwden zonder kinderen gevoelen bij belastbare inkomens van f 66 435 en meer. Bij inkorting van ook de 49 %-schijf, die zich zou doen gevoelen vanaf f 48 900, zou mede een gedeelte van de middeninkomens de gevolgen van deze maatregel ondervinden, hetgeen niet werd beoogd.

Een inkorting van alleen de met 63 % en meer belaste schijven zou zich pas doen gevoelen vanaf een belastbaar inkomen van f 86 114 hetgeen eveneens niet in overeenstemming zou zijn met bovenvermeld uitgangspunt.

De leden van de P.P.R.-fractie willen geïnformeerd worden aangaande een zodanige verkorting van de tariefschijven die belast gaan worden met 40 en 50 %, dat ook de lengte van deze schijven in 1976 nominaal hetzelfde is als in 1975.

De budgettaire betekenis van dergelijke inkortingen is als volgt:

59 % – schijf en hoger in totaal 25 mln.
50 % – schijf en hoger in totaal 55 mln.
40 % – schijf en hoger in totaal 115 mln.

In het laatste geval doet de inkorting zich voor een gehuwde belastingplichtige zonder kinderen gevoelen vanaf een belastbaar inkomen van f 36 428.

Tabel 2 uit de memorie van toelichting zou dan als volgt komen te luiden:

Belastbaar inkomen	Belasting voor gehuwden zonder kinderen volgens		Mutatie in gulden ten gevolge van			Totaal	
	tarief 1976 zonder maatregelen	voorgesteld tarief 1976	20% beperking inflatiecorrectie	verhoging tariefpercentages	handhaving tariefschijven	in gulden	in % belastbaar inkomen minus belasting
1	2	3	4	5	6	7	8
f 10 000	f 307	f 339	f 32			f 32	0,3
15 000	1 468	1 545	42	f 35		77	0,6
20 000	2 718	2 845	42	85		127	0,7
30 000	5 825	6 119	109	185		294	1,2
40 000	9 950	10 477	180	285	f 62	527	1,8
80 000	32 724	34 092	331	685	352	1 368	2,9
120 000	59 016	61 222	445	1 085	676	2 206	3,6

De leden van de fractie van D.S.'70 stellen dat het progressietraject – het gedeelte van het inkomen waarin de progressie wordt doorlopen – in verhouding tot de belastingvrije som steeds kleiner wordt, zulks als gevolg van het beperken van de inflatiecorrectie en het achterwege laten van deze correctie voor de hogere tariefschijven. De ondergetekenden zouden er op willen wijzen dat beperking van de inflatiecorrectie over de gehele lijn de verhouding tussen progressietraject en belastingvrije som niet beïnvloedt, doch dat anderzijds die verhouding wel wijziging kan ondergaan door andere dan de door deze leden genoemde oorzaken, zoals bij voorbeeld extra verhogingen van de belastingvrije som. Dit neemt niet weg dat de ondergetekenden gaarne voldoen aan het verzoek de ontwikkeling van die verhouding in een overzicht samen te vatten. Daarbij moet echter rekening worden gehouden met het verschil in structuur tussen het schijventarief en de tarieven die daaraan zijn voorafgegaan. Bij een gelijke gemiddelde druk zal namelijk in het schijvensysteem het toptarief eerder worden bereikt dan in de voordien gebezigde tariefstructuur. Wanneer immers door de trapsgewijs verlopende grafische voorstelling van het schijventarief een curve wordt getrokken die daaraan zo goed mogelijk aansluit, dan snijdt deze curve het schijventarief ongeveer op de helft van elke trede. Dit verschil in structuur is in het overzicht zo goed mogelijk opgeheven door voor de oudere tarieven als eind van het progressietraject aan te nemen het inkomen waarbij het marginale percentage één punt lager ligt dan het toptarief. Voorts zijn in het overzicht van de ontwikkeling van vorenbedoelde verhouding – het aantal malen dat de belastingvrije som kan worden begrepen in het progressietraject – ook opgenomen de tarieven van 1971 (het laatste tarief vóór de invoering van de automatische inflatiecorrectie) en 1973 (het eerste tarief volgens het schijvensysteem).

	Ongehuwd (tot 35 jaar)	Gehuwd	Gehuwd met 2 kinderen (zonder recht op kinderbijslag)
1950	65	96	65
1960	48	49	31
1970	30	30	21
1971	29	28	20
1973	34	20	14
1975	32	18	13
1976+	30	17	13

+) Voorgesteld

Naar aanleiding van een vraag, inzake de belangrijkste wijzigingen die zich hebben voorgedaan in de schijven en tarieven van de loon- en inkomstenbelasting sinds de invoering van het schijventarief, volgt daarvan onderstaand een samenvattend overzicht.

1 januari 1974

- geen toepassing van de inflatiecorrectie (1,074).
- verhoging van de belastingvrije sommen met 5%.
- inkorting van de eerste schijf met f 332.
- feitelijke gelijkstelling van ongehuwden met kinderen en gehuwden met kinderen.

1 juli 1974

- de belastingvrije sommen worden alsnog met ingang van 1 januari 1974 met 3,15% verhoogd.

1 januari 1975

- Toepassing van de inflatiecorrectie voor 80% (1,0664 in plaats van 1,083).
- afsplitsing van de eerste f 3000 van de 25% schijf naar een 20% tarief.
- een zodanige wijziging in de lengte der schijven dat alleen voor inkomens vallende in de 39%- en 49%-schijf een tariefverlaging wordt bereikt van f 80.

1 april 1975

- de vrije sommen en de schijven worden alsnog per 1 januari 1975 tijdelijk verlengd met 1½%.
- de 20% schijf wordt eveneens per 1 januari 1975 tijdelijk verlengd tot f 5000 ten koste van de 25% schijf.

1 januari 1976 (voorgesteld)

- toepassing van de inflatiecorrectie voor 80% (1,0664 in plaats van 1,083).
- verhoging van de tarieven met 1 punt met uitzondering van de 20% schijf.
- geen inflatiecorrectie voor de 58% schijf en hoger.
- verlenging voor 1976 van de tijdelijke maatregelen van 1 april 1975.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de S.G.P. hoe de verhoging van de tariefpercentages met 1 punt zal inwerken op het globale evenwicht dat aanwezig wordt verondersteld tussen de belastingheffing van persoonlijke en onpersoonlijke ondernemingen, merken de ondergetekenden op dat het hier bedoelde evenwicht slechts globaal kan worden benaderd. In dit licht achten zij een zekere wijziging van de tariefverhoudingen overkomenlijk.

Aangezien voor het niet of niet volledig door laten gaan van de inflatiecorrectie een uitdrukkelijk daarop gerichte maatregel noodzakelijk is, mag naar het oordeel van de ondergetekenden niet worden gesproken van de daarvoor veroorzaakte versluierde belastingverhoging. Zij stellen de kenbaarheid van een dergelijke verhoging van de loon- en inkomstenbelasting op één lijn met andere belastingverhogingen.

Ter beantwoording van de vragen van de G.P.V.-fractie moten de ondergetekenden stellen dat zij niet inzien dat de thans gevolgde methode bij het vinden van het benodigde dekkingsbedrag de vele frustraties en onvredes oproepen die door deze fractie worden gesignaleerd. Zoals reeds eerder vermeld zijn de ondergetekenden zich bewust van de omvang van het belastingplan en van de omstandigheid dat niet ieder zonder moeite kennis zal hebben genomen van de verschillende voorstellen. Anderzijds zullen de belastingplichtigen echter beseffen dat deze voorstellen niet dan na zorgvuldige afweging zijn tot stand gekomen en dat zij noodzakelijk zijn ter financiering van de vele collectieve voorzieningen en dat in verband met de inkomensverdeling niet anders is gedaan dan budgettair noodzakelijke maatregelen op bepaalde punten afzwakken of juist accentueren.

Kinderaftrek

Met betrekking tot de vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie, die herinneren aan hun reeds ter gelegenheid van de behandeling van wetsontwerp 11 879 ingenomen standpunt, omtrent het tijdstip waarop de regering met maatregelen denkt te komen op het terrein van integratie van kinderaftrek en kinderbijslag kunnen de ondergetekenden, gezien de complexe materie, geen mededelingen doen.

Naar aanleiding van de in dit kader door dezelfde leden gedane suggestie om de kinderaftrek voor 3 of 4 kinderen, respectievelijk voor vijf of meer kinderen nu reeds op eenzelfde bedrag te stellen, merken de ondergetekenden het volgende op. Het vervallen van de groep «7 of meer kinderen» hangt nauw samen met het – hierna nog breder ter sprake komende – in de wet vastgelegde systeem. Erkennende dat het aftrekbedrag bij 5 of meer kinderen slechts weinig hoger is dan dat bij 3 of 4 kinderen, geven de ondergetekenden er de voorkeur aan dit verschil thans te handhaven. De ontwikkeling van de kinderbijslag zal er toe leiden dat bij de huidige aanpassing van de kinderbijslag deze twee aftrekgroepen met ingang van 1977 in elkaar geschoven kunnen worden.

Naar aanleiding van het verzoek van de leden van de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de S.G.P. om een beter inzicht te verkrijgen in de berekening van de restant-kinderaftrek, is hieronder de berekening van de kinderaftrekbedragen voor 1975 en 1976 opgenomen.

Aantal kinderen voor aftrek:	1	2	3 of 4	5 of 6	7 of meer
I. 1975:					
Totaal kinderbijslag en restant-kinderaftrek 1974 af: kinderbijslag (niveau 1 juli 1973)	f 1280 659	f 2639 1482	f 3997 2306	f 6550 4503	f 9322 6930
Restant-kinderaftrekbedragen 1974	621	1157	1691	2047	2392
Correctie in verband met stijging kinderbijslag voorzover deze meer of minder bedraagt dan de verhoging van de overige belastingvrije sommen	+ 55	- 24	- 102	- 312	- 548
	676	1133	1589	1735	1844
Inflatiecorrectie per 1 januari 1975 (6,64%)	45	76	106	115	122
Kinderaftrek 1975 (structureel)	721	1209	1695	1850	1966
Conjuncturele verhoging 1975 (1,5%)	11	19	26	28	30
Kinderaftrek 1975 (ingeval recht op KWL bestaat)	732	1228	1721	1878	1996
Verhoging voor het niet-genieten van (belastingvrije) kinderbijslag voor het eerste en het tweede kind (niveau 1 juli 1974)	659	1629	1629	1629	1629
Kinderaftrek 1975 (ingeval geen recht op KWL bestaat)	1391	2857	3350	3507	3625

II. 1976:

Totaal kinderbijslag en restant-kinderaftrek
1975
af: kinderbijslag (niveau 1 juli 1974)

Restant-kinderaftrekbedragen 1975
Correctie in verband met stijging kinder-
bijslag voor zover deze meer of minder
bedraagt dan de verhoging van de overige
belastingvrije sommen

Inflatiecorrectie per 1 januari 1976
(8,24%)

Kinderaftrek 1976 (structureel)
Conjuncturele verhoging 1976 (1,5%)

Kinderaftrek 1976 (ingeval recht op
KWL bestaat)

Verhoging voor het niet genieten van
(belastingvrije) kinderbijslag voor het
eerste en het tweede kind (niveau
1 juli 1975)

Kinderaftrek 1976 (ingeval geen recht
op KWL bestaat)

	1380	2944	4507	7532	10830
	659	1735	2812	5682	8864
	721	1209	1695	1850	1966
	+ 44	+ 3	- 39	- 148	- 276
	765	1212	1656	1702	1690
	63	99	136	140	139
	828	1311	1792	1842	1829
	13	20	27	28	28
	841	1331	1819	1870	1857
	659	1735	1735	1735	1735
	1500	3066	3554	3605	3592

Op de vraag van de leden van de C.H.U.-fractie met betrekking tot de aanpassing van de kinderaftrekbedragen merken de ondergetekenden in de allereerste plaats op dat dit onderwerp niet alleen aan de orde is geweest bij wetsontwerp 11 879, maar ook bij wetsontwerp 12 601. Dit laatste ontwerp strekte er onder meer toe van jaar tot jaar rekening te houden met de ontwikkeling van de kinderbijslag. Op grond van de bij die gelegenheid aan artikel 54, eerste lid, van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 toegevoegde volzin en het daarop gegronde artikel 1b van het Uitvoeringsbesluit inkomstenbelasting 1964 zijn de hiervoren opgenomen berekeningen van de kinderaftrekbedragen voor 1975 en 1976 uitgevoerd. Uit de berekeningen blijken ook de door deze leden gevraagde verschillen tussen de wettelijk voorgestelde kinderaftrekbedragen en die welke bij het zonder meer toepassen van inflatiecorrectie zouden zijn gevonden. De filosofie om thans voor 7 of meer kinderen niet een lager aftrekbedrag te introduceren dan voor 5 of 6 kinderen is geen andere dan die welke in wetsontwerp 11 879 heeft geleid tot het formeren van één groep voor 7 en meer kinderen. Toen is gekozen voor een regeling waarbij voor de berekening van de kinderaftrekbedragen voor méér dan 7 kinderen is uitgegaan van de kinderaftrek voor 7 kinderen. Dit had tot gevolg dat de vrijgestelde kinderbijslag plus de restant-kinderaftrek voor meer dan 7 kinderen in vergelijking met het systeem van vóór 1973 een wat grotere inkomensaftrek opleverde. Voor 8 en meer kinderen zou, in verband met de hogere kinderbijslag in feite een lagere kinderaftrek hebben moeten gelden. Dit heeft men destijds echter bewust niet gewild. Het thans gedane voorstel werkt dan ook – anders dan deze leden menen – niet nadelig voor de grote gezinnen. Mede naar aanleiding van de vraag van de leden van de C.P.N.-fractie kan worden medegedeeld dat de nieuwe kinderaftrekbedragen in beginsel geen budgettaire gevolgen hebben, nu die bedragen zijn vastgesteld met toepassing van het in artikel 54, eerste lid, tweede volzin, van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 voorgeschreven aanpassingsmechanisme. In afwijking daarvan zijn alleen de groepen «5 of 6 kinderen» en «7 of meer kinderen» samengevoegd tot de groep «5 of meer kinderen» zulks om te voorkomen dat ten gevolge van dit mechanisme bij 7 of meer kinderen een

geringere aftrek zou gaan gelden dan bij 5 of 6 kinderen. Het hieruit voortvloeiende budgettaire gevolg – uiteraard een verlies – is gering. Op het besteedbaar inkomen van een modale werknemer met 2 kinderen heeft het voorstel om de restant-kinderaftrek bij 7 of meer kinderen op hetzelfde bedrag te stellen als bij 5 of 6 kinderen in het geheel geen invloed.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de S.G.P.-fractie of de kinderaftrek voor 5 of meer kinderen gelijk is aan de kinderbijslag voor 5 of meer kinderen merken de ondergetekenden op dat de restant-kinderaftrek bij 5 of meer kinderen voor iedereen gelijk is. De kinderbijslag daarentegen neemt toe naarmate het kindertal stijgt.

Op de vraag van dezelfde leden, welke wijzigingen in de kinderaftrek voor gemoedsbezwaarden worden aangebracht, kunnen de ondergetekenden mededelen dat in 1976 de volgende bedragen aan aanvullende kinderaftrek zullen gelden. Bij aanwezigheid van één kind blijft de aanvullende kinderaftrek in verband met de bevroering van de kinderbijslag voor een eerste kind gehandhaafd op f 659. Bij twee kinderen wordt de aanvullende kinderaftrek f 1735 (was f 1629). Bij drie of meer kinderen wordt de aanvullende kinderaftrek f 1735 vermeerderd met f 1500 (was f 1300) voor elk kind boven het tweede.

Met betrekking tot de vraag van de leden van de C.H.U.-fractie of rekening moet worden gehouden met een verdere vertraging bij de invoering van het nieuwe systeem van studiefinanciering met de daaraan gekoppelde herziening van kinderaftrek en kinderbijslag zouden de ondergetekenden willen verwijzen naar de nog in te dienen nadere memorie van antwoord Studiefinanciering.

Wat betreft de vraag van deze leden of het «oneigenlijke gebruik» van de kinderaftrek, te weten dat het recht op kinderaftrek toch blijft bestaan bij aanwezigheid van eigen inkomsten van de kinderen bij een bepaalde – door de jurisprudentie gesanctioneerde – wijze van besteding van die eigen inkomsten, nog langer aanvaardbaar is, merken de ondergetekenden het volgende op. Dit vraagstuk dient naar hun mening te worden opgelost in een zekere samenhang met de vraag in hoeverre de eigen inkomsten van een studerende van invloed moeten zijn op de te verlenen studiefinanciering. Een tijdelijke voorziening vooruitlopende op de fiscale begeleiding van de voorstellen op het terrein van de studiefinanciering ligt daarom niet voor de hand en zou gezien de verwevenheid van de problemen vermoedelijk ook niet tot een bespoediging van het beëindigen van het «oneigenlijke gebruik» leiden.

Voorzieningen voor zelfstandigen

Bij de beantwoording van de vragen en opmerkingen over de voorstellen met betrekking tot de *fiscale oudedagsreserve* komt het de ondergetekenden dienstig voor eerst in te gaan op het van de zijde van de P.v.d.A.-fractie, de K.V.P.-fractie, de A.R.P.-fractie en de C.H.U.-fractie gedane verzoek nader aan te geven waarop het voorstel berust het dotatiepercentage voor de eerste f 30 000 winst te brengen van 10 op 11^{1/2}.

Het huidige in artikel 44e voorkomende percentage van 10 is in het najaar van 1972 bij de totstandkoming van de regeling van de oudedagsreserve in overleg met de Staten-Generaal vastgesteld. Daarbij is zowel rekening gehouden met de moeilijke positie van de schatkist als met het gegeven dat een belangrijke minderheid van het totale aantal werknemers geen pensioenvoorzieningen kent en de overige werknemers pensioenvoorzieningen hebben die uiteenlopen van uitstekend tot beslist onvoldoende. In de memorie van toelichting op het wetsvoorstel van destijds is dan ook reeds opgemerkt dat aan de hand van de maatschappelijke ontwikkelingen op het gebied van de pensioenvoorzieningen voor werknemers in de toekomst nader zal moeten worden gezien of er aanleiding bestaat het reserveringspercentage aan te passen.

De ontwikkeling op het gebied van de oudedagsvoorziening voor werknemers nu is de afgelopen jaren in positieve zin doorgedaan. Verwezen moge

worden naar de jaarverslagen over 1972, 1973 en 1974 van de Verzekeringskamer ingevolge de Pensioen- en spaarfondsenwet en de Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling. Uit deze jaarverslagen blijkt dat het totaal van de door bedrijfspensioenfondsen, ondernemingspensioenfondsen en ondernemingsspaarfondsen ontvangen premies in absolute en relatieve zin belangrijk is toegenomen, met name van 1972 en 1973. Voorts kan worden verwezen naar de recente publikatie Pensioenen '73 van het Verbond van Nederlandse Ondernemingen, waarin de resultaten zijn weergegeven van een enquête onder de ondernemingspensioenfondsen door de Adviescommissie voor Personeelfondsen.

Tegen deze achtergrond achten de ondergetekenden het verantwoord het reserveringspercentage van de regeling van de oudedagsreserve enigszins te verhogen. Vanwege budgettaire beperkingen is bij deze verhoging prioriteit toegekend aan met name de kleine en kleinere zelfstandigen. Wanneer de mogelijkheden daartoe aanwezig zijn, zal nader kunnen worden bezien of en in hoeverre voor een bredere winststrook het verhoogde percentage van 11½ kan gaan gelden.

Op verzoek van de leden van de P.v.d.A.-fractie om een nadere toelichting op het voorstel de mogelijkheid tot dotatie aan de oudedagsreserve uit te breiden, is hierboven reeds ingegaan. Naar de aldaar genoemde bronnen zouden de ondergetekenden deze leden eveneens willen verwijzen voor de beantwoording van hun vragen betreffende het niveau en de ontwikkeling van bedrijfs- en beroepspensioen en de hoogte van de gemiddelde premie van dergelijke regelingen. De ondergetekenden hebben er kennis van genomen dat deze leden hun voorkeur behouden voor een echte pensioenregeling, ook ten behoeve van de zelfstandigen. Terecht merken deze leden op dat de regeling van de fiscale oudedagsreserve niet een zodanige regeling is. Dit is echter ook nimmer de bedoeling geweest en een fiscale voorziening kan dit trouwens naar haar aard ook niet zijn.

De ondergetekenden hebben er kennis van genomen dat de leden van K.V.P. en de A.R.P. er erkentelijk voor zijn dat in 1976 de laatste fase van de regeling van de oudedagsreserve wordt ingevoerd. De vraag van deze leden waarom de voorgestelde aanpassing van het dotatiepercentage is beperkt tot het deel van de winst dat f 30 000 niet te boven gaat, is hiervoren reeds beantwoord. Naar aanleiding van de vraag hoe de ondergetekenden zich de uitwerking van het instituut van de fiscale oudedagsreserve in de verdere toekomst voorstellen, zij opgemerkt dat hierover nog geen bepaalde beleidslijnen zijn vastgesteld.

Deze leden zijn erkentelijk voor de toezegging dat de zgn. knelpunten zullen worden bekeken, waarbij zij herinneren aan hun eerder gedaan verzoek om de afrekening over meer jaren uit te spreiden. De door hen in dit verband vervolgens gemaakte opmerking over de indexering van de inkomensgrenzen is evenwel niet duidelijk. Ingevolge artikel 54, eerste lid, van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 worden namelijk reeds jaarlijks automatisch de in de artikelen 44e en 44f van die wet voorkomende bedragen gecorrigeerd voor inflatie.

Ten aanzien van de door de leden van de V.V.D.-fractie aangeduide knelpunten wordt verwezen naar de in de memorie van toelichting bedoelde toezegging van de tweede ondergetekende dat deze zullen worden geëvalueerd en dat zal worden bezien of en in hoeverre daarvoor oplossingen kunnen worden gevonden. Hiervoren is reeds toegelicht waarom het verhoogde dotatiepercentage alleen voor de eerste f 30 000 winst geldt.

Waarom hier niet is gekozen voor de premiegrens voor de volksverzekeringen, komt nog aan de orde naar aanleiding van een vraag van de leden van de S.G.P.-fractie.

Van de opmerking van de leden van de C.H.U.-fractie dat zij erkentelijk zijn voor het volledig uitvoeren van de regeling van de oudedagsreserve is kennis genomen. De vraag van deze leden met betrekking tot het verhogen van het dotatiepercentage voor de eerste f 30 000 winst heeft hiervoren zijn beantwoording reeds gevonden. Daaraan kan worden toegevoegd dat de bud-

gettaire consequenties van het verhogen van de grens van f 30 000 met aanpassing daaraan van het bedrag van de maximale toevoeging kan worden gesteld op ongeveer 12 mln. voor een verhoging tot f 40 000 en ongeveer 20 mln. voor een verhoging tot f 50 000.

De vraag van de leden van de S.G.P.-fractie of het niet meer voor de hand zou liggen het windstdeel waarover volgens het voorstel 11½% gedoteerd kan worden te stellen op f 35 600, zijnde de premiegrens van de volksverzekeringen voor 1976, wordt ontkennend beantwoord. Tussen de regeling van de oudedagsreserve en de premieheffing voor de volksverzekeringen bestaat niet een zodanig verband dat de ene regeling op de andere zou moeten worden afgestemd. De budgettaire gevolgen van het verhogen van de eerste dotatieschijf tot f 35 600 met aanpassing daaraan van het bedrag van de maximale toevoeging kunnen overigens worden geraamd op ongeveer 7 mln.

De leden van de V.V.D.-fractie die een verhoging van de zelfstandigenaftrek ook wat de afbouwstrook betreft bepleiten in de context van belastingvlucht of -fraude en die mede het in overweging nemen van noodmaatregelen in het kader van de studie-Hofstra aanbevelen, zij voor wat die studie betreft alsmede voor het vraagstuk van de belastingvlucht en de fraude verwezen naar hetgeen de ondergetekenden eerder in deze memorie, met name onder het hoofd «Het dekkingsplan» hebben opgemerkt.

Voor wat betreft de zelfstandige ondernemers – de leden van de S.G.P. vestigen er de aandacht op dat hun winst niet uitsluitend uit verteerbaar inkomen bestaat – achten de ondergetekenden het redelijk dat ook zij in vergelijkbare mate hun deel bijdragen in de te vinden additionele dekkingsmiddelen. Voorts zij erop gewezen dat bij de samenstelling van de tabellen 1 en 2 van de memorie van toelichting reeds is uitgegaan van in 1975 en 1976 reëel gelijkblijvende inkomens. Daartoe is, mede ter vereenvoudiging van het in tabel 1 geboden inzicht in de werking van de inflatiecorrectie, als inflatiegraad 10,3% gehanteerd, overeenkomend met de tabelcorrectiefactor van 1,103.

Voorzieningen voor de gehuwde vrouw

Met betrekking tot de vraag van de leden van de fracties van de P.v.d.A., de C.H.U. en de S.G.P. inzake de voorgestelde verlaging van de *urennormen*, delen de ondergetekenden mede dat deze wijziging geen gevolgen heeft voor de gevallen waarin man en vrouw beide in feite werkzaam zijn bij dezelfde werkgever en tussen hun arbeid een onverbreekelijk verband bestaat. De voor deze gevallen bestaande regeling, waarbij was goedgekeurd dat bij het vaststellen van de aanslag in de inkomstenbelasting van de man een vermindering werd verleend alsof de door de vrouw verrichte werkzaamheden zijn verricht in een door de man gedreven onderneming, is immers met ingang van 1 januari 1973 in die voege gewijzigd dat vanaf die datum in die gevallen een vaste aftrek op het inkomen van de man wordt toegestaan. Voor zoveel betreft de vraag of deze regeling kan worden uitgebreid tot jeugdherbergen, kampeergelegenheden etc., wordt opgemerkt dat de resolutie waarin deze regeling is neergelegd, geen limitatieve opsomming geeft van de concrete situaties waarin zij toepassing kan vinden, doch volstaat met een algemene omschrijving daarvan.

Wat de doorwerking van de arbeidstijdverkorting sinds 1971 betreft, waarnaar de leden van de K.V.P.-fractie en de A.R.P.-fractie informeren, zij in de eerste plaats verwezen naar de daling van de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur van werknemers, zoals deze wordt weergegeven in de sociale kerngegevens Nederland van het C.B.S.:

Jaar	Gemiddelde arbeidsduur per week
1970 (oktobercijfer)	43,3
1971 (oktobercijfer)	43
1972 (oktobercijfer)	42,7
1973 (oktobercijfer)	42,4
1974 (oktobercijfer)	41,6 (schatting)
1975 (julicijfer)	40,8 (schatting)
1975 (oktobercijfer)	40,6 (prognose)

In de tweede plaats is te dezen van belang dat het gemiddelde aantal vakantiedagen sinds 1970 is gestegen van 16 naar 20.

De leden van de fractie van de V.V.D. zijn erkentelijk voor de – in hun ogen: te laat – voorgestelde wijziging in de regeling van de in de onderneming meewerkende echtgenoot. Wel vragen zij zich af of de grens van 550 uur voor de «in belangrijke mate» meewerkende gehuwde vrouw niet te hoog is gesteld en of deze niet zou moeten worden verlaagd tot 400 uren zulks mede in verband met de omstandigheid dat in zeer vele gevallen de vrouw ook zaterdag werkt. De ondergetekenden menen in deze vraagstelling een misverstand te bespeuren. De op zaterdag gewerkte uren behoren immers tot de uren welke aantal bepalend is voor de aftrekpost.

Met betrekking tot de vraag van de leden van de fractie van de S.G.P. de urennorm voor de «in belangrijke mate» meewerkende echtgenoot verder te verlagen tot 440, daarbij doelend op die echtgenoten die *alleen* 's zaterdags meewerken, merken de ondergetekenden het volgende op. Naar hun mening kan een dergelijke vorm van meewerken, gelet op de omvang van de mede-arbeid – gerelateerd aan de totale voor arbeid beschikbare tijd –, niet meer worden gezien als het als partner bijdragen in het bedrijfsresultaat. Een dergelijke inbreuk op die partnergedachte menen zij dan ook, mede gezien het feit dat naarmate de urennorm lager is, de praktische uitvoering en daarmee de rechtvaardige toepassing van de regeling zal worden bemoeilijkt, te moeten afwijzen.

Het budgettaire effect van een verlaging van de voor de «in belangrijke mate» meewerkende echtgenoot voorgestelde urennorm tot 440, kan op ongeveer 10 mln. worden gesteld.

De vraag van de leden van de fractie van de C.H.U. of de urennormen voor de meewerkende gehuwde vrouw als zodanig in de praktijk van de toepassing nog veel problemen oproepen, wordt ontkennend beantwoord. Van het verlaten van de ronde getallen bij deze normen verwachten de ondergetekenden geen moeilijkheden.

De ondergetekenden hebben kennis genomen van de waardering van de tot de P.v.d.A.-fractie en de K.V.P.-fractie behorende leden voor de tegemoetkoming voor de gevallen waarin de gehuwde vrouw een *arbeidsongeschiktheidsuitkering* geniet.

Zij wijzen er nogmaals op – ook in antwoord op de desbetreffende vraag van de tot de S.G.P.-fractie behorende leden – dat het voorstel niet verder kan gaan dan het verlenen van een tegemoetkoming voor de gevallen waarin de arbeidsongeschiktheidsaftrek niet tot zijn recht komt. De opzet van de met ingang van 1973 ingevoerde fiscale verzelfstandiging van de werkende gehuwde vrouw leidt ertoe dat de voordelen van de fiscale zelfstandigheid alleen kunnen samengaan met inkomsten uit tegenwoordige arbeid.

Bij het terugtreden uit het arbeidsproces dienen deze voordelen weg te vallen, omdat de extra kosten van het buitenshuis werken wegvallen, een zekere besparing optreedt door de huishoudelijke werkzaamheden van de vrouw en het gezinsinkomen weer als één geheel moet worden belast. De belastingheffing van post-actief inkomen kan immers geen beletsel vormen voor het buiten de gezinshuishouding werken van de gehuwde vrouw.

Het is uitgaande van de gedachtengang die ten grondslag ligt aan de regeling voor de werkende gehuwde vrouw daarom niet verantwoord gehoor te geven aan de van verschillende kanten naar voren gekomen wens om de gehuwde vrouw met een arbeidsongeschiktheidsuitkering zelfstandig in de belastingheffing te betrekken. Een dergelijke uitbreiding van de zelfstandige belastingheffing van de gehuwde vrouw zou immers, zoals in de memorie van toelichting reeds is uiteengezet, in elk geval vereisen dat het karakter van de zelfstandige belastingheffing van de gehuwde vrouw ten principale wordt overwogen. Om deze reden is het eveneens niet verantwoord, zoals de tot de K.V.P.-fractie behorende leden vragen, om het begrip «inkomen uit tegenwoordige arbeid» te vervangen door een ruimer begrip door daaraan toe te voegen «en inkomensdervingsuitkeringen krachtens de sociale verzekeringen» dan wel deze inkomens gelijk te stellen met inkomen uit tegenwoordige arbeid.

De tot de P.v.d.A.-fractie behorende leden vragen voorts hoe wordt gehandeld met uitkeringen krachtens de Wet Werkloosheidsvoorziening. De door deze leden bedoelde uitkeringen worden bij de man belast omdat ook in dit geval geen arbeid wordt verricht en derhalve, uitgaande van de aan de regeling voor de zelfstandige belastingheffing van de gehuwde vrouw ten grondslag liggende gedachten, een afzonderlijke belastingvrije som en een afzonderlijke tarieftoepassing in deze gevallen niet kan worden verdedigd. Overigens moet er op gewezen worden dat de gehuwde vrouw slechts in een gering aantal gevallen – alleen wanneer zij kostwinster is – een uitkering ingevolge de Wet Werkloosheidsvoorziening geniet.

De budgettaire gevolgen van het bij de gehuwde vrouw zelf belasten van arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en uitkeringen ingevolge de Wet Werkloosheidsvoorziening belopen naar globale schatting 75 à 100 mln.

De tot de fractie van de C.H.U. en de S.G.P. behorende leden vragen naar de berekening van de belastingderving van 30 mln. die het gevolg is van de voorgestelde tegemoetkoming voor de gevallen waarin in het inkomen van een gehuwde man inkomsten ter zake van arbeidsongeschiktheid van zijn vrouw zijn begrepen. Bij deze berekening is het aantal gehuwde vrouwen die meer dan 45% arbeidsongeschikt zijn, jonger dan 65 jaar zijn en een uitkering wegens arbeidsongeschiktheid genieten, geraamd op 55 000. Het overgrote deel hiervan ziet op de gevallen waarin de gehuwde vrouw een WAO-uitkering of een invaliditeitsrente geniet. Uitgaande van dit aantal van 55 000 – en van een gemiddeld marginaal tarief bij de man van 39% – is de belastingderving te stellen op ca. 32 mln. In een aantal gevallen echter, nl. bij aanwezigheid van inkomsten uit tegenwoordige arbeid, heeft de gehuwde vrouw thans zelf profijt van de arbeidsongeschiktheidsaftrek, zij het in het algemeen minder dan indien – zoals wordt voorgesteld – de aftrek wordt toegepast bij de man. Rekening houdende met dit aspect is de belastingderving per saldo op rond 30 mln. geraamd.

Voor de vragen van de leden van de C.H.U.-fractie naar het tijdstip waarop de tweede ondergetekende denkt toe te komen aan een principiële heroverweging van de zelfstandige belastingheffing van de gehuwde vrouw en hoe het staat met de invoering van een volledige rolwisseling, moge hij hen verwijzen naar de toelichting op hoofdstuk IXB van de Rijksbegroting voor het jaar 1976. Over het tijdstip van afronding van de studie valt thans niets meer te zeggen dan hetgeen de eerste ondergetekende in het kader van de algemene beschouwingen heeft gedaan ten antwoord op de vraag van de heer Notenboom (Handelingen 9 oktober 1975, blz. 220, rechterkolom).

Anders dan de leden van de fractie van D.S.'70 kennelijk menen, zijn de ondergetekenden zich er niet van bewust ooit de indruk te hebben gewekt de gehuwde vrouw voor de heffing van de loon- en inkomstenbelasting op dezelfde wijze te willen behandelen als de man.

De ondergetekenden willen niet ontkennen dat er situaties zijn waarin het fiscaal voordelig zou zijn in concubinaat te leven. Enkel in het bestaan van deze mogelijkheid, die voor de overgrote meerderheid van de gevallen niet opgaat, kunnen zij echter geen aanleiding vinden aan de gehuwde vrouw desgewenst toe te staan voor haar eigen inkomen geheel zelfstandig belast te worden als ware zij ongehuwd.

Ten antwoord op de vraag van de leden van de S.G.P.-fractie wat de moeilijkheden zijn die een arbeidsongeschiktheidsaftrek bij de gehuwde werkende vrouw verhinderen, merken de ondergetekenden op dat de gehuwde vrouw weliswaar aanspraak heeft op de arbeidsongeschiktheidsaftrek, doch dat zij bij arbeidsongeschiktheid daarvan geen profijt heeft omdat zij zelf veelal geen inkomen heeft waarop de aftrek zou kunnen worden toegepast.

Reiskostenforfait

Het deel van het budgettaire verlies dat voortvloeit uit de verhoging van het aftrekbedrag voor reiskosten over afstanden van niet meer dan 10 km, waarnaar de leden van de fractie van de P.v.d.A. vragen, bedraagt naar glo-

bale schatting 90% van het totale verlies. Het antwoord op de vraag van deze leden in hoeverre de bedragen van het reiskostenforfait voor afstanden boven 10 km in overeenstemming zullen zijn met de kosten van openbaar vervoer, moge blijken uit de onderstaande tabel.

Afstand	Voorgestelde aftrekbedragen	Werkelijke reiskosten	
		2e klasse	1e klasse
10–15 km	f 360	f 648	f 942
15–20 km	490	882	1302
20–30 km	750	1242	1836
30–40 km	1010	1596	2370
40–50 km	1270	2070	3084
50 en meer	1530	2400	3600

De bedragen in de kolom «werkelijke reiskosten» zijn berekend door bij de grootste van de in een bepaalde klasse vallende afstanden de kosten van een maandabonnement N.S. met 12 te vermenigvuldigen.

Het voorstel het minimum van het reiskostenforfait met f 50 te verhogen en dit door te laten werken voor afstanden boven 10 km beoogt niet meer dan een nadere uitvoering te geven aan de gedachte welke ten grondslag ligt aan het bij de behandeling van het belastingplan 1975 aangenomen amendement-Dolman c.s.

De indieners hebben zich destijds noodgedwongen beperkingen moeten opleggen. Bij de voorbereiding van het belastingplan 1976 kon een verdere stap in de door de Tweede Kamer ingeslagen richting worden gedaan.

Gezien de vorenbedoelde intentie het verschil tussen werkelijke reiskosten en reiskostenforfait enigermate te verkleinen, betreuren de ondergetekenden het dat de leden van de fractie van de K.V.P. – bij wie de leden van de fractie van de A.R.P. zich aansluiten –, mede gezien het budgettaire offer dat de wijziging van het reiskostenforfait met zich brengt, de noodzaak van de – ook voor de hogere bedragen – voorgestelde verhoging niet dadelijk inzien. Zij wijzen er nog op dat het achterwege laten van een verhoging met f 50 voor de afstanden boven 10 km niet voor de hand ligt omdat dat zou neerkomen op het relatief inkorten van de aftrekbedragen voor deze afstanden. Met betrekking tot de opmerking van deze leden dat bij een verhoging van de hogere bedragen het bezwaar opnieuw naar voren komt dat de afstand tussen het laagste bedrag en het eerstvolgende bedrag te groot blijft, merken de ondergetekenden op dat de voorgestelde verhoging deze marge terugbrengt van 210 percent bij de huidige bedragen tot 140 percent bij de voorgestelde bedragen van het forfait.

Hoewel de leden van de fractie van de C.H.U. gaarne akkoord gaan met de voorgestelde verhoging van het reiskostenforfait, vragen zij zich af hoe dit voorstel te rijmen is met de door Minister Gruijters ontwikkelde gedachten over ruimtelijke ordening, in het bijzonder het wonen bij het werk. De ondergetekenden merken op dat een aantal van de doelstellingen en subdoelstellingen op het gebied van de ruimtelijke ordening inderdaad bestaat in het doen afnemen van de verkeersmobiliteit. Zo zal er bij voorbeeld naar gestreefd worden de trendmatige groei van het aantal reizigerskilometers genuanceerd te beperken; genuanceerd onder meer in die zin dat met name milieu-vriendelijke vervoerwijzen – waaronder in zekere mate ook het openbare vervoer kan worden gerangschikt – bevorderd dienen te worden. De ondergetekenden kunnen dan ook niet inzien dat de thans voorgestelde bescheiden verhoging van het reiskostenforfait in strijd zou komen met vorenbedoelde doelstellingen op het gebied van de ruimtelijke ordening. Ook na deze verhoging blijft overigens het forfait nog ten achter bij de reële kosten van openbaar vervoer. Zulks is niet alleen het geval bij reisafstanden boven de 10 km – waarop hierna nog zal worden ingegaan – maar ook bij zgn. lokaal vervoer. Uit dit laatste moge blijken dat de in het verleden gehuldigde

opvatting, waar deze leden op doelen, dat voor de reiskosten over de eerste 10 km geen voorziening in het reiskostenforfait behoeft te worden getroffen omdat met deze kosten op andere wijze rekening dient te worden gehouden, nog steeds van invloed is op de wettelijke regeling.

De leden van de fractie van de C.H.U. verwijzen nog naar een beschouwing van dr. Nobel in Het Financieele Dagblad (van 9 oktober 1975) en verbinden daaraan de vraag of er geen aanleiding is het gehele systeem van autokostenaftrek en -vergoeding te vereenvoudigen. Noch in bedoeld artikel, noch in de vraagstelling van deze leden kunnen de ondergetekenden echter aanknopingspunten vinden voor voorstellen daartoe. De conclusie van dr. Nobel dat in vele gevallen de autokostenfictie de minst slechte van de door hem uitgewerkte alternatieven zal blijken te zijn, wijst niet in de richting dat de huidige regeling wijziging behoeft.

In verband met de vraag van de leden van de fractie van de S.G.P. waarom wel de reiskostenaftrek voor lokaal vervoer en niet het minimum van de 4%-regeling is verhoogd, wijzen de ondergetekenden op het aanmerkelijke verschil in karakter tussen beide bedragen. De reiskosten voor lokaal vervoer zijn kosten die door het overgrote gedeelte van de werknemers ook daadwerkelijk worden gemaakt en waarbij zeker het huidige wettelijk gefixeerde bedrag van f 100 veelal lager zal zijn dan de werkelijke kosten. Bij het minimum van de 4%-regeling ligt dit geheel anders; dit betreft namelijk een forfaitair bepaald bedrag dat veelal hoger zal liggen dan de werkelijk gemaakte kosten. Dit bedrag van f 200 kan bovendien nimmer in het nadeel van de belastingplichtigen werken, omdat, indien wordt aangetoond dat de werkelijke kosten hoger liggen, dit hogere bedrag volledig aftrekbaar is. Het budgettaire gevolg van een verhoging van het minimum van f 200 tot f 300 kan gesteld worden op ongeveer 5 mln.

Middeling

De leden van de K.V.P.-fractie, de V.V.D.-fractie en de C.H.U.-fractie begroeten de voorgestelde verruiming van de regeling voor de middeling met instemming.

De leden van de K.V.P.-fractie onderschrijven de stelling dat met deze verruiming, uitvoerings-technisch gezien, de grens wel is bereikt.

Ten antwoord op de vraag van de leden van de fractie van de C.H.U. die hun bezorgdheid over de gevolgen voor de belastingdienst uitspreken, delen de ondergetekenden mede dat door de verruiming het aantal te middelen gevallen naar schatting met circa 20 000 zal toenemen. De extra werkzaamheden zullen in 1976 door het bestaande apparaat moeten worden opgevangen. Aan de hand van de dan opgedane ervaringen zal worden bezien of de personeelsformatie op een aantal dienstonderdelen aanpassing behoeft.

Niet-nakoming voorwaarden stamrechtvrijstelling

De ondergetekenden hebben er kennis van genomen dat de leden van de K.V.P.-fractie hun oordeel over de voorstellen met betrekking tot de sanctie op het zich niet houden aan de voorwaarden waaronder de zgn. stamrechtvrijstelling wordt verleend, nog opschorten.

De leden van de C.H.U.-fractie gaan akkoord met het definitief maken van deze sanctie. De bij deze leden gerezen vraag of voor de aftrek van lijfrentepremies niet op dezelfde wijze als voor de zgn. stamrechtvrijstelling de voorwaarde zou moeten worden gesteld dat de wederpartij als ondernemer handelt, stellen de ondergetekenden zich voor te bezien in het kader van de hierna in deze memorie aan te kondigen wetswijziging met betrekking tot het regime voor levensverzekeringen.

Diverse andere fiscale knelpunten

Ten antwoord op de desbetreffende vraag van de leden behorende tot de C.H.U.-fractie delen de ondergetekenden mede, dat in het kader van de huidige dekkingsvoorstellen niet is overwogen de teruggaaf van belasting en premie volksverzekering via zogenaamde T-biljetten aan de orde te stellen. Wel is nog niet zo lang geleden nagegaan of het aantal zgn. T-posten niet kon worden beperkt, doch het bleek toen bijzonder moeilijk daarvoor criteria te vinden.

Het aantal T-biljetten beliep over elk van de jaren 1971 en 1972 bijna 300 000. Sindsdien is het aantal gestegen tot omstreeks 500 000 over het (belasting)jaar 1974. Waaraan deze aanzienlijke stijging moet worden toegeschreven kan uit de voorhanden gegevens niet met zekerheid worden afgeleid. Het vermoeden bestaat dat de stijging enerzijds verband houdt met de voortschrijdende bewustwording omtrent de wettelijke mogelijkheden in dezen – mede als gevolg van de voorlichting hieromtrent – en anderzijds met de fiscale verzelfstandiging van de werkende gehuwde vrouw: binnen deze categorie van belastingplichtigen heeft men nu belang bij een T-biljet indien niet het gehele jaar is gewerkt.

Van het totale aantal T-biljetten heeft bij benadering 40 %, dus nu circa 200 000 stuks per jaar, betrekking op gevallen van loondienst gedurende een gedeelte van het jaar, zoals vakantiewerk, seizoenarbeid, aanvang of einde van een dienstbetrekking in de loop van het jaar en dergelijke. Het is moeilijk te schatten welke bedragen aan belasting en premie aan deze categorie worden teruggegeven. Wat belasting betreft zal vermoedelijk gedacht moeten worden aan een bedrag tussen 20 en 40 mln., terwijl het wat de premie AOW/AWW betreft waarschijnlijk om minder dan 10 mln. gaat. Met de verwerking van circa 200 000 T-biljetten zijn voor de belastingdienst \pm 250 manjaren gemoeid. Ongeveer 1/5 daarvan heeft betrekking op de aanslagregeling als zodanig. Voor de daarmee belaste personen is binnen het kader van de aanslagregeling geen andere taak weggelegd.

Aan het bestaande systeem zijn voor- en nadelen verbonden. Rechtsgrond voor het thans geldende systeem – dat met betrekking tot de zogenaamde belaste posten in 1965 is ingevoerd doch dat met betrekking tot de onbelaste posten reeds gold onder de werking van het Besluit op de Inkomstenbelasting 1941 – is dat de inkomstenbelasting de norm is waaraan de loonbelasting moet worden getoetst, omdat de loonbelasting niet anders is dan een techniek voor het heffen van inkomstenbelasting ter zake van bepaalde vormen van inkomen, met name loon. Hoewel een zekere verzelfstandiging van de loonbelasting niet ondenkbaar behoeft te worden geacht, zou een ontwikkeling in die richting moeilijk kunnen worden gezien los van de heffing van de inkomstenbelasting van degenen die ander inkomen dan loon genieten, maar overigens in een vergelijkbare situatie verkeren. Voorts zou een dergelijke ontwikkeling dienen te worden gezien in samenhang met het ten aanzien van de andere voorheffingen, met name de dividendbelasting, te voeren beleid. Het geheel of gedeeltelijk blokkeren van de mogelijkheid van teruggaaf van loonbelasting zou namelijk moeilijk te rechtvaardigen zijn naast een vrijwel onbeperkte mogelijkheid van teruggaaf van dividendbelasting. Ook is zulk een blokkering weinig aantrekkelijk indien belanghebbenden het al te gemakkelijk in eigen hand zouden hebben deze op legale wijze te omzeilen, bijvoorbeeld door overschrijding van de grens voor neveninkomsten of door het niet claimen van aftrekposten bij de heffing van de loonbelasting. Een zekere afbakening naar soort van de gevallen zal dan ook naar verwachting ongewenste spanningen veroorzaken in het uitvoeringsvlak. Een praktisch werkende generale methode tot inperking van het aantal T-posten zou naar de mening van de ondergetekenden kunnen worden gevonden in optrekking van de minimumgrenzen van f 25 (voor de belaste posten) en f 10 (voor onbelaste posten alsmede voor de teruggaven van dividendbelasting aan belaste loonposten). Deze grenzen boeten als gevolg van de geldontwaarding belangrijk aan betekenis in en daarom zal bijstelling van deze be-

dragen te eniger tijd wel aan de orde moeten komen. Uit dekkingsoogpunt echter zal de betekenis van zulk een bijstelling niet hoog mogen worden aangeslagen.

Het is de tweede ondergetekende bekend dat op verschillende manieren wordt getracht een fiscaal voordeel te behalen door op min of meer gekunstelde wijze gebruik te maken van de huidige wettelijke regelingen inzake levensverzekeringen in de inkomsten- en vermogensbelasting. Aan de ontwikkelingen op dit terrein, waarbij met name het verschijnsel van de kortlopende koopsompolissen opvalt, wordt reeds enige tijd aandacht geschonken, al zijn de berichten in de pers dat een ambtelijke werkgroep zou zijn gevormd die zich hiermede zou bezighouden, niet juist. Deze ontwikkelingen hebben hem tot de conclusie gebracht dat het noodzakelijk is de wettelijke bepalingen inzake levensverzekeringen in de inkomsten- en vermogensbelasting op korte termijn te wijzigen.

Hij is er zich van bewust dat er aan terugwerkende kracht bezwaren zijn verbonden, al kan men over de inhoud van dit begrip verschillend oordelen. Toch mag, gelet op de situaties die zich thans voordoen, er niet van worden uitgegaan dat bij de wetswijziging waartoe hij voorstellen zal doen, het bestaande regime voor de reeds afgesloten polissen – waarbij de na 13 november 1975 afgesloten polissen een bijzondere positie innemen – zonder meer zal worden voortgezet.

Op de vraag van deze leden wanneer de definitieve regeling van de belastingheffing over stakingsuitkeringen tegemoet kan worden gezien, deelt de tweede ondergetekende mede dat zijn streven erop is gericht in deze aangelegenheid binnenkort een beslissing te nemen.

Met betrekking tot de vraag hoe de ondergetekenden staan tegenover een voldoening van belastingschuld met staatsobligaties merken zij op, dat nog afgezien van overwegingen van financieringsbeleid, het administratief en organisatorisch niet wel mogelijk is een sluitende regeling tot stand te brengen, waarbij alleen kleine spaarders, en tevens alleen zij, die reeds een aantal jaren staatsobligaties in hun bezit hebben, van de faciliteit profiteren. De eerste ondergetekende is onlangs nog uitvoerig op de hier liggende problematiek ingegaan (Handelingen van 28 mei 1975, blz. 4655), zodat hij zich ervan ontslagen acht het vorenstaande nader te adstrueren.

Gelet op de kabinetsbeslissing om af te zien van de subsidiëring van kerken zouden de hier aan het woord zijnde leden het bijzonder op prijs stellen wanneer in het fiscale vlak een grotere tegemoetkoming voor giften aan kerken zou worden opgenomen dan thans het geval is. Deze leden zouden met name willen pleiten voor verlaging van de 1%-grens, bijvoorbeeld in dezelfde zin als thans geldt voor de aftrek als buitengewone lasten van studiekosten. In de eerste plaats willen de ondergetekenden er op wijzen dat de aftrekregeling voor giften een breder terrein bestrijkt dan alleen bijdragen of giften aan kerken. Verruiming van de aftrekmogelijkheid door verlaging van de drempel zou dan ook niet beperkt blijven tot giften aan kerken maar algemeen werken ten aanzien van alle giften waarop de aftrekregeling slaat.

In de tweede plaats zij er op gewezen dat de drempel in de giftenregeling van karakter verschilt met die in de buitengewone lasten-regeling voor studiekosten en uitgaven voor levensonderhoud. Al wordt met beide drempels beoogd de regelingen voor de fiscus uitvoerbaar te houden, die van de buitengewone lasten voor studiekosten en levensonderhoud is anders dan die voor de giften uitsluitend bedoeld als technische drempel, waardoor discussies worden voorkomen over de aftrekbaarheid van geringe uitgaven. De drempelregeling voor de giftenaftrek is echter ingegeven door de overweging dat een fiscale tegemoetkoming slechts verantwoord is indien de giften voor de belastingplichtige een offer betekenen.

Uit dat oogpunt bezien is de 1%-grens geenszins aan de hoge kant; eerder is het tegendeel het geval. De ondergetekenden zien dan ook geen aanleiding die minimumgrens te verlagen, zulks nog ongeacht de omvang van de budgettaire gevolgen. De middelenderving als gevolg van een wijziging in de aangeduide zin is bij benadering – een benadering die niet anders dan uiterst globaal kan zijn – te stellen op 25 mln.

Naar aanleiding van de vragen van de tot de fracties van de C.H.U. en de S.G.P. behorende leden met betrekking tot de verhoging van de niet-invorderingsgrenzen voor de premies volksverzekeringen, kan worden medegedeeld dat een wetsontwerp waarin een verhoging van de grenzen voor het niet en voor het gedeeltelijk invorderen van die premies is vervat, in voorbereiding is. Dit wetsontwerp zal zo spoedig mogelijk bij de Staten-Generaal worden ingediend. Voorgesteld zal worden de gewijzigde regeling reeds effect te doen hebben met ingang van 1 januari 1976.

Dat, zoals de leden van de fractie van DS'70 menen, innerlijke tegenstrijdigheid valt te constateren bij de behandeling van jongere ongehuwden, vermogen de ondergetekenden niet in te zien. De erkenning door het Kabinet van het recht op zelfstandige huisvesting voor jongeren vanaf 18 jaar behoeft naar de opvatting van de ondergetekenden allerminst mee te brengen dat de fiscale draagkracht, voor zover die tot uitdrukking komt in de belastingvrije sommen, ten aanzien van alle ongehuwden van 18 jaar en ouder gelijk geoordeeld zou moeten worden. Integendeel zelfs, er is een duidelijk verschil in draagkracht tussen enerzijds de veelal maatschappelijk meer zelfstandige oudere ongehuwden en de als regel maatschappelijk wat minder zelfstandige jongere ongehuwden. Voor de wat oudere ongehuwden liggen de kosten van levensonderhoud, zowel wat woning als wat kosten van huis-houding betreft, in het algemeen hoger dan voor jongere ongehuwden, die doorgaans meer flexibiliteit in hun bestedingen ten toon spreiden. Het is nu juist dat verschil in draagkracht dat aanleiding is geweest om met ingang van 1967 het belastingtarief voor oudere ongehuwden enigermate te verlagen. De leeftijdsgrens werd toen gelegd bij 40 jaar. Een dergelijke grens is altijd min of meer arbitrair. Met ingang van 1973 geldt een grens van 35 jaar.

De leden van de fractie van de S.G.P. hadden waardering voor de voorgestelde belastingverminderingen. Zij vroegen echter of het niet juistere ware geweest nog een aantal andere problemen mede te nemen en zij wezen er hier in de eerste plaats op dat de regeling voor de buitengewone lasten voor de weduwnaars met jonge kinderen te wensen overlaat en dat de Kamer daaromtrent de motie-Vermaat heeft aanvaard. Bij de bespreking van die motie in de Kamer heeft de tweede ondergetekende gezegd dat het heel moeilijk is aan het in de motie vervatte verzoek te voldoen doch dat hij zich overigens wel wil beraden op de vraag of minder bezwaarlijke oplossingen mogelijk zijn om aan de positie van de weduwnaar en daarmee vergelijkbare posities fiscaal tegemoet te komen. Voor studie over deze aangelegenheid heeft hij echter in verband met de werkzaamheden aan vele andere projecten op wetgevend terrein van een urgent karakter nog geen tijd kunnen vrijmaken.

Met betrekking tot de vraag van deze leden wat het onderscheid is tussen de voor een invalide noodzakelijk geachte aangepaste auto en de ook voor deze noodzakelijke invaliditeitsvoorzieningen in woningen, merken de ondergetekenden op dat het voor de toepassing van de buitengewone-lasten-regeling niet gaat om een onderscheid tussen deze voorzieningen als zodanig. De kosten van een voor een invalide aangepaste auto behoren in hun algemeenheid ook niet tot de buitengewone lasten. Slechts indien ten gevolge van ziekte of invaliditeit de kosten van vervoer (inclusief het extra door speciale voorzieningen) naar objectieve maatstaven beoordeeld hoger zijn dan zonder ziekte of invaliditeit in overigens vergelijkbare financiële en gezinsomstandigheden, worden in het wettelijke systeem die extra kosten van vervoer tot de uitgaven ter zake van ziekte of invaliditeit gerekend. Dat met name de (extra) vervoerskosten in de regeling zijn betrokken vindt zijn rechtvaardiging hierin dat met betrekking tot deze kosten een zodanig rechtstreeks verband met ziekte of invaliditeit bestaat dat zij onontkoombaar zijn voor iedere zieke of invalide die afstanden heeft te overbruggen. Daarentegen hangen met het oog op invaliditeit aangebrachte voorzieningen aan woningen, zoals ook in het antwoord van de tweede ondergetekende op de vragen van dr. W. Drees is te kennen gegeven, nauw samen met de woonsituatie, in welk verband de persoonlijke voorkeur een niet geringe rol pleegt te

spelen. Waar zulke buiten de invaliditeit gelegen omstandigheden een rol spelen, missen de uitgaven het karakter van kosten welke in rechtstreeks verband met ziekte of invaliditeit worden gemaakt en behoren zij mitsdien niet thuis in een beperkte buitengewone-lastenregeling bij de belastingheffing naar het inkomen. Het spijt de tweede ondergetekende dat zijn antwoord op de vragen van dr. W. Drees deze leden niet had bevredigd. Aan hun verzoek om herziening van het daarbij ingenomen standpunt, hetwelk hij hier nogmaals heeft uiteengezet, kan hij echter niet voldoen.

De Minister van Financiën,
W. F. Duisenberg

De Staatssecretaris van Financiën,
M. J. van Rooijen